

SAVJETI GRAĐANIMA POSTUPANJE U OPASNIM SITUACIJAMA:

- 1. POPLAVE**
- 2. POŽARI**
- 3. ZEMLJOTRESI**
- 4. UDARI GROMA**
- 5. SNJEŽNA OLUJA**
- 6. NESREĆE SA OPASNOM MATERIJOM**

1. Poplava

PRIJE POPLAVE

- Učestvujte aktivno u svim nastojanjima lokalnih vlasti da lokalne vodene tokove održavaju protočnim i čistim – ne bacajte smeće u rijeke, potoke i odvodne kanale, redovno ih čistite.
- Imajte spreman materijal za zaustavljanje prodiranja vode u kuću.
- Ako živite u rizičnom području, razmislite o uplati osiguranja za slučaj poplave.
- Planirajte izmještanje pokretne imovine na sigurno.

U TOKU POPLAVE

- Pratite lokalni radio i TV program. Slijedite sve emitovane instrukcije.
- Ukoliko ste se zatekli u kući, premjestite se na gornji sprat, ili ako je neophodno na krov. Sačekajte pomoć. Uzmite radio, baterijsku svjetiljku i sl.
- Klonite se poplavne vode. Ne pokušavajte plivati, hodati ili se voziti po njoj.
- Pričvrstite/unesite vanjski namještaj.
- Isključite strujne priključke na glavnim prekidačima. Isključite kućne aparate iz utičnica (ne dirajte električne uređaje ako su mokri).
- Ako je voda duboka, omogućite protok u podrumu (da se izbjegnu oštećenja zgrade).
- Vreće sa pijeskom ne slažite sa vanjske strane kuće, tako samo povećavate pritisak.
- Izbjegavajte srušene elektro-vodove.
- Ne pijte vodu iz česme (može biti zagađena).
- Napunite kade čistom vodom u slučaju da voda kojom se snabdijevate postane zagađena.
- Vrijedne stvari prenesite na više spratove.

Ukoliko ste na otvorenom, upamtite:

- Izbjegavajte poplavljena područja i nemojte hodati kroz plavnu vodu ukoliko vam ona prelazi preko koljena.
- Ukoliko vozite nemojte voziti preplavljenom cestom. Skoro sva utapanja tokom poplave nastaju u automobilima ili kamionima. Nemojte zaobilaziti barikade/prepreke koje su postavile zvanične službe u gradu ili okrugu.

NAKON POPLAVE

- Nemojte koristiti svježu hranu, vodu ili lijekove koji su došli u dodir sa zagađenom plavnom vodom.
- Voda iz vodovodnih cijevi ne bi se trebala koristiti dok nadležna služba ne da zvanično odobrenje za to.
- Prije nego uđete u kuću, nakon što je došlo do poplave, provjerite da li postoje oštećenja zbog kojih bi moglo doći do rušenja. Provjerite da li je prekinuto napajanje plinom i električnom energijom.
- Ukoliko sumnjate da postoji mogućnost da plin ističe na nekoj instalaciji dobro provjetrite kuću.

- Ukoliko je plavna voda doprla do utičnica za električnu energiju, nemojte koristiti električnu energiju u kući dok stručno osoblje ne provjeri sve instalacije.
- Učinite sve da postepeno ali temeljno osušite unutrašnjost kuće. Uklonite tepihe i tapete. Vodu iz podruma ispumpajte ali postepeno, da ne bi došlo do strukturalnih oštećenja. Uradite to po principu jedna trećina vode svaki dan, nakon što se voda povuče iz okoline kuće. Drveni namještaj kod sušenja nemojte izlagati direktnom suncu da ne bi došlo do oštećenja.
- Saznajte rizičnost područja u kome živite.
- Redovna odbrana od poplave nastaje kada vodostaji premaše svoje normalno stanje i prijeti opasnost od poplave. Redovna odbrana se sastoji u ugrađivanju odbrambenih materijala na mjestu izliva ili proboja nasipa, a tu spada i zaštita pojedinih objekata, uređaja, instalacija ili naselja.
- Ako stihija eskalira, a mjerama redovne odbrane nismo u stanju spriječiti katastrofu većih razmjera, onda se na ugroženom području uvodi vanredna odbrana od poplave. Vanredna odbrana od poplave počinje trenutkom kada veliki izliv vode prijeti poplavom velikih razmjera.

2. Požar

Požar je veoma teško definisati. Najjednostavnije je reći da je **požar nekontrolisano gorenje**.

Da biste bili što bolje pripremljeni za požar, molimo pročitajte sljedeći tekst:

- Naučite kako treba reagovati na različite vrste požara.
- Neka ABC aparati za gašenje požara budu dostupni na svakom spratu (za obuku kontaktirajte vatrogasce).
- Provedite vježbe za slučaj požara.
- Provjerite funkcionalnost prozora. Odredite sigurno stajalište na otvorenom. Nikada ne ulazite u kuću koja gori. Zapaljive stvari držite na sigurnom.
- Redovno čistite dimnjake.
- Ne preopterećujte električne utičnice.
- Imajte sklopive ljestve.
- Razmislite o tome da prozore djece ili drugih osoba koje se ne mogu same spasiti označite tako da budu prepoznatljivi iz vana.

POŽAR U STANU/KUĆI

ŠTA ČINITI PRIJE POŽARA

Obzirom da je požar neočekivana i iznenadna pojava, posebno u kući ili stanu, potrebno je da svako domaćinstvo bude upoznato sa mogućim uzrocima požara u stambenom prostoru, vrsti požara i načinu njegovog gašenja.

U stambenim prostorima požari mogu biti izazvani gorenjem ulja i masti pri kuhanju, mogu se desiti električni požari zbog neispravnih elektro-instalacija ili električnih uređaja, a kao posljedica i jednih i drugih požara, dolazi do gorenja odjeće, tekstila, itd.

- Vodite računa o načinu rukovanja masnoćama prilikom pripreme hrane, posebno ako se kuhanje vrši na otvorenom plamenu (šporeti na čvrsto gorivo, plinski šporeti, itd).

- Vodite računa o ispravnosti elektro-instalacija i električnih uređaja u stanu. Ne improvizujte – ako je uređaj neispravan, uvijek potražite stručnu pomoć, ne popravljajte ga sami ako za to niste kvalifikovani.
- Saznajte gdje se u vašem stambenom objektu nalaze hitni izlazi za slučaj vanredne situacije, aparati za gašenje požara, hidranti, itd.
- Naučite kakav je zvučni signal (alarm) koji se emituje u slučaju požara i koje su procedure evakuacije.
- Po mogućnosti, imajte pri ruci odgovarajući aparat za gašenje požara ili drugo sredstvo kojim se požar može bezbjedno staviti pod kontrolu (ABC aparat, pijesak, itd).
- Uvijek na poznatom mjestu u stanu imajte spremne sve važne lične i druge dokumente, važne brojeve telefona koji vam mogu biti potrebni i druge važne i vrijedne predmete, uključujući i potrebne lijekove, koje želite ponijeti sa sobom u slučaju evakuacije.
- Očistite dimnjake prije početka sezone grijanja.
- Ako je moguće, upoznajte se sa osnovama gašenja požara u specijalizovanoj ustanovi (lokalna vatrogasna brigada ili jedinica).
- Imati spreman komplet za pružanje prve pomoći i upoznati se sa osnovama pružanja prve pomoći (lokalna zdravstvena ustanova ili lokalni crveni krst).

ŠTA ČINITI U TOKU POŽARA

NE PANIČITE!

Ako je požar većih razmjera, odmah napustite zapaljenu zgradu. Ne zadržavajte se niti se vraćajte u zapaljenu prostoriju da biste uzeli važne stvari i predmete.

Ako je požar manji:

- Odmah upozorite okolinu . Nemojte odmah pokušavati da gasite vatru dok o njoj niste obavijestili barem najbliže komšije – vičite "**VATRA**" ili na drugi način privucite pažnju okoline.
- Odmah obavijestite lokalnu vatrogasnu službu, operativni centar civilne zaštite 121 i policiju, bez obzira na veličinu požara.
- Odmah evakuišite djecu i starije i bolesne osobe.

Kad ste obavili navedeno, onda:

- Gasite požar ali samo pod uslovom da imate pomoć.
- Aparat za gašenje požara koristite samo ako znate kako se oni koriste.
- Ako je moguće, isključite napajanje plinom na glavnom ventilu, zbog opasnosti od eksplozije.
- Po mogućnosti, preko usta i nosa stavite mokru tkaninu (od prirodnih vlakana) kako biste smanjili količinu udahnutog dima, gara i prašine.
- Ako gori zapaljena masnoća, ugasite šporet i poklopite posudu u kojoj masnoća gori, zatvorite je poklopcem ili zatvorite vrata rerne ako u njoj gori masnoća.
- Koristite aparat za gašenje požara koji je napunjen ugljen-dioksidom (CO₂), pjenom ili gasom.
- Nikad ne koristite vodu za gašenje zapaljene masnoće. Ona će samo rasuti plamen i tako zapaliti i okolni zapaljivi materijal.
- Ako je dimnjak zapaljen, nikad ga ne gasite vodom.
- Ako gori odjeća, nemojte trčati. Na taj način samo rasplamsavate vatru.

ZAGUŠUJTE VATRU:

- Lezite i valjajte se.
- Valjajući se umotajte se u ćebe i sl..
- Laganim utapkavanjem ugashite zapaljenu ili odjeću koja tinja.
- Tretirajte opekotine i šok.

- Ako je električni požar, isključite uređaj iz napajanja električnom energijom, ako je to moguće.
- **ELEKTRIČNE POŽARE NIKADA NE GASITE VODOM jer postoji opasnost od električnog udara!**
- Požar gasite aparatom za gašenje koji je napunjen ugljen-dioksidom (CO₂) ili prahom.

U slučaju evakuacije:

- Posljednje upozorenje da se morate evakuisati je kada plamen dosegne plafon.
- Prilikom napuštanja prostorije/zgrade, pokušajte spriječiti širenje požara na okolinu. Ako možete, zatvorite vrata i prozore na prostoriji koju napuštate.
- Prije otvaranja, opipajte vrata da vidite jesu li vruća. Ako jesu, napustite stan kroz prozor.
- Držite se nisko, pužite (dim i toplina idu prema gore).
- Uvijek koristite stepenište ili merdevine (ljestve), nikako lift.

ŠTA ČINITI NAKON POŽARA

- Ne ulazite u zgradu, kuću ili stan prije nego vam vatrogasci ne potvrde da je sigurno. Oni će osigurati da i najmanji trag vatre bude ugašen.
- Ako ste sami gasili požar, provjerite da li je sav plamen ugašen i da li postoji tinjajući žar.
- Kad ste sasvim sigurni da više nema opasnosti od vatre, otvorite vrata i prozore radi provjetranja. Ne boravite u prostorijama koje nisu dobro provjetrene zbog opasnosti od trovanja produktima gorenja.
- Budite oprezni kad ulazite ili se krećete u zgradi/prostoriji koja je gorjela zbog opasnosti od rušenja.

POŽAR NA OTVORENOM PROSTORU

Požari na otvorenom prostoru su u nekim dijelovima svijeta prirodna pojava, međutim u našim krajevima su oni skoro uvijek posljedica nepažnje ljudi.

ŠTA ČINITI PRIJE POŽARA

- Saznajte karakteristike i rizičnost područja u kome živite.
- Ne ložite vatru na mjestima na kojima je ne možete kontrolisati.
- U šumi vatru ložite samo na mjestima koja su za to predviđena.
- Vodite računa o tome gdje bacate i gasite opuške od cigareta.

- Vatru NIKADA ne ostavljajte bez kontrole.
- Provjerite da li je vatra potpuno ugašena prije nego što napustite mjesto na kome ste je palili.
- Budite uvijek oprezni kada palite vatru na izletima, prilikom čišćenja bašti i poljoprivrednih površina i slično.
- Napravite zajednički plan djelovanja sa komšijama.
- Pri gradnji koristite vatrootporne materijale.
- Očistite rastinje u krugu od barem 30 metara oko kuće.

ŠTA ČINITI U TOKU POŽARA

Pokušajte na svaki način što prije obavijestiti okolinu o požaru, operativni centar civilne zaštite 121, vatrogasnu službu i policiju.

Ako je požar manjih razmjera, odmah gasite:

- Poljski požari se uspješno mogu gasiti vodom. Ako je moguće, koristite je u velikim količinama kako biste osigurali da ne ostane tinjajućih dijelova gorivih materijala jer se iz njih ponovo može razviti požar.
- Vodom natopite površinu i materijal oko vatre kako biste spriječili njeno širenje.
- Vatru možete zagušivati zemljom i sl.

Ako je požar velikih razmjera:

- Odmaknite se od požara na sigurnu udaljenost i odmah obavijestite vatrogasce. Poštujte njihove instrukcije.
- Pratite lokalni radio i TV program, slijedite sve emitovane instrukcije.
- Ako ste na izletu, automobil parkirajte na otvorenom, okrenut u pravcu evakuacije. Imajte ključeve pri ruci.

ŠTA ČINITI NAKON POŽARA

- Pobrinite se o eventualno povrijeđenim osobama.
- Područje koje je gorjelo redovno nadgledati kako biste primijetili eventualnu pojavu novog požara.
- Pri obilasku izgorenog područja, na nogama imajte obuću sa čvrstim đonom i od prirodnih vlakana, kao i odjeću napravljenu od prirodnih vlakana i sa dugim rukavima i nogavicama.

- SMJERNICE ZA ZAŠTITU OD POŽARA U ŠKOLSKIM USTANOVAMA

3.Zemljotres

PRIJE ZEMLJOTRESA

- Saznajte rizičnost područja u kome živite.
- Uvježbajte postupanje u slučaju zemljotresa.
- Pripremite se za naknadne udare i pojave.
- Velike, teške, lomljive predmete držite na nižim policama.
- Velike aparate, bojlere i police dobro pričvrstite za zid.

- Učvrstite plafonske svjetiljke.
- Popravite loše elektro-instalacije i pukotine u zidovima.
- Odmaknite krevete od prozora, ne vješajte slike i ogledala iznad kreveta.
- Baterijsku lampu i cipele držite pored kreveta.
- Izaberite sigurna mjesta u svakoj prostoriji u vašem domu. Sigurno mjesto može da bude ispod stola ili uz unutrašnji zid, dalje od prozora i visokog namještaja.
- Ako živite u seizmički aktivnom području, pripremite zalihe osnovnih potrepština.
- Zemljotres je zastrašujuća pojava, posebno za djecu, zato razgovarajte o zemljotresu sa članovima vaše porodice.
- Upoznajte se sa svim mogućim izlazima u vašoj kući ili na radnom mjestu koje možete iskoristiti u vanrednim situacijama.
- Zaštitite svoju imovinu.
- Hemikalije, pesticide i zapaljive proizvode držite u zatvorenim ormarima, sa dodatnom bravom i na najnižim policama.
- Ugradite gibljive priključke da biste izbjegli isticanje gasa ili vode.
- Poštujte seizmičke standarde kod izgradnje.

U TOKU ZEMLJOTRESA

- Spustite se, pokrijte i držite. Čučnite na sigurnom mjestu (ispod čvrstog stola ili kleknite uz unutrašnji zid); pokrijte glavu dok zemljotres traje.
- Ukoliko se nalazite u krevetu, ostanite u njemu, a glavu zaštitite jastukom.
- Ako ste u zatvorenom, ostanite unutra. Ako ste napolju, ostanite na otvorenom.
- Ako se nalazite u priobalnom području, krećite se ka višim oblastima.
- Ukoliko se nalazite u planinskom području ili u blizini nestabilnih nagiba, pazite na stijene koje padaju i ostala rušenja koja može izazvati zemljotres.
- Odmaknite se od zgrada, uličnih svjetiljki, žica.
- Na mjestima u kojima je mnogo ljudi ne žurite ka izlazu, sklonite se.
- U visokim zgradama ostanite na spratu na kome ste se zatekli, ne koristite lift niti stepenice. Očekujte aktiviranje alarma.
- U vožnji se ne zaustavljajte ispod mostova, elektro-vodova. Stanite što prije, ostanite u vozilu.
- Ukoliko ste u invalidskim kolicima, potražite neki zaklon ako je moguće, zaključajte točkove i glavu zaštitite rukama.
- Držite se dalje od prozora.
- Pazite se predmeta koji vise sa zidova, nestabilnog namještaja.
- Očekujte naknadno podrhtavanje tla.

NAKON ZEMLJOTRESA

- Ostanite na sigurnom mjestu dok podrhtavanje ne prestane, onda provjerite da li ste ozlijeđeni.
- Nakon što ste se pobrinuli o sebi, pomozite povrijeđenim ili zatrpanim osobama.
- Krećite se pažljivo i pazite na stvari koje su pale ili se slomile, stvarajući opasnost. Budite spremni na nova podrhtavanja, koja često prati jači zemljotres.
- Ukoliko, nakon što podrhtavanje prestane, morate napustiti objekat u kome se nalazite, koristite stepenice, nikako lift.

- Ako ste se prilikom zemljotresa zatekli na otvorenom, ostanite tako. Držite se na udaljenosti od zgrada, drveća, ulične rasvjete i elektro vodova.
- Ako ste u kući, kada podrhtavanje prestane, obucite duge pantalone, košulju sa dugim rukavima, jače cipele i radne rukavice.
- Ukoliko je došlo do manjeg požara ugascite ga. Smanjite opasnost od izbijanja većeg požara.
- Ukoliko je došlo do prosipanja materija kao što su medicinske materije, benzin ili neke zapaljive tečnosti odmah ih pažljivo očistite.
- Oprezno otvarajte vrata na ormarima.
- Provjerite kakva su oštećenja nastala na vašoj kući. Ukoliko smatrate da vaša kuća, usljed oštećenja, nije dovoljno sigurna da bi se u njoj bezbjedno boravilo napustite kuću sa svim ostalim članovima vaše porodice.
- Pomozite komšijama kojima je potrebna posebna pomoć. Starijim ljudima i invalidima može biti potrebna dodatna pomoć. Ljudima koji se brinu o njima ili onima koji imaju veći broj članova porodice može biti potrebna dodatna pomoć u vanrednim situacijama.
- Uključite mali radio prijemnik (koji se napaja putem baterija) da biste čuli najnovije informacije o nastaloj situaciji kao i uputstva šta treba raditi.
- Pazite na srušene elektro vodove ili oštećene plinske cijevi i držite se van jako pogođenih područja.
- Ostanite izvan oštećenih zgrada i objekata.
- Ako ste u mogućnosti fotografišite kuću spolja i iznutra da biste mogli nadoknaditi štetu, ukoliko ste platili osiguranje.
- Izbjegavajte pušenje unutar zgrada i objekata.
- Kada ulazite u neki objekat, nakon zemljotresa, budite izuzetno oprezni.
- Telefon koristite samo da biste prijavili slučajeve kada je ugrožen nečiji život.

Još jedan koristan savjet, ukoliko imate psa nakon zemljotresa ga vežite jer usljed šoka uobičajeno mirne i dobroćudne životinje mogu se početi ponašati agresivno.

4.Udar groma

PRIJE UDARA GROMA

- Naučite mjere opreza i zaštite.
- Prije aktivnosti na otvorenom prostoru, provjerite vremensku prognozu.
- Na kuću instalirajte gromobrane. Za taj posao angažujte profesionalno lice.

U SLUČAJU UDARA GROMA

- Ostanite u zatvorenom.
- Izbjegavajte dodir sa vodom.
- Ne koristite česme i tuševe.
- U šumi idite u niže područje pod nisko, gusto rastinje.
- U čamcu, odmah idite na obalu.
- Na otvorenom području, odmah idite u niže područje, čučnite (nemojte leći).
- Izbjegavajte zgrade od armiranog betona, izbjegavajte metal.

- Ne idite na vrhove brda, na plažu, male zgrade na otvorenom prostoru, otvorene vodene površine.
- Ako su dlake nakostriješene (što ukazuje da će udariti munja), kleknite, nagnite se naprijed, stavite ruke na koljena (nemojte leći).
- Ne grupišite se sa drugim ljudima, raširite se.
- Ne koristite telefon i električne uređaje.
- U automobilu, pokušajte ostati u autu dok nevijeme prođe.

POSLIJE UDARA GROMA

- Pružite prvu pomoć eventualno povrijeđenim osobama i odmah potražite stručnu medicinsku pomoć.
- Ako ste u zatvorenom prostoru, ne napuštajte ga dok se nevijeme ne smiri.
- Ako ste na otvorenom, potražite sigurno sklonište čim to uslovi dozvole.
- Provjerite postojanje vatre ili požara i adekvatno reagujte

5.Snježna oluja

PRIJE OLUJE

- Imajte odgovarajuću odjeću za hladno vrijeme.
- Imajte krupnu so i pijesak za vuču po ledu.
- Na vozilu imajte gume za sve vremenske uslove, posebno za snijeg. Napunite rezervoar.
- Održavajte dovoljnu količinu goriva radi grijanja.
- Provjerite ispravnost sistema za grijanje.
- Imajte u rezervi goriva za grijanje u slučaju hitne situacije kao i opremu za grijanje u manjim zatvorenim prostorima.
- Ako živite u oblastima gdje su snježne oluje česta pojava, napravite zalihe vode za piće i hrane.

U TOKU OLUJE

Ako ste u kući:

- Ostanite u kući dok oluja ne prođe.
- Pratite lokalni radio i TV program. Slijedite sve emitovane instrukcije.
- Nosite toplu, udobnu odjeću, slojevitu, laganu, suhu.
- Pazite na znake smrzavanja i hipotermije.
- Za kuvanje i grijanje u zatvorenom ne koristiti peći na ugalj ili gas (zbog opasnosti od ugljen-monoksida).

Ako ste u automobilu:

- Ostanite na glavnim putevima.
- Po potrebi, zaustavite se pored ceste, koristite signale za opasnost, zastavicu za signalizaciju opasnosti.

- Ako ste zarobljeni u snježnoj mećavi očistite izduvnu cijev. Neka vam motor/grijanje radi 10 minuta svaki sat. Malo otvorite prozor, održavajte tjelesnu temperaturu. Noću držite svjetla upaljena tako da službe za čišćenje mogu da vas uoče.

NAKON OLUJE

- Raščistite prolaz do kuće sa glavne saobraćajnice.
- Provjerite da li je vaša kuća oštećena nakon oluje.
- Očistite krov i dimnjak od snježnih nanosa.
- Po potrebi kontaktirajte zdravstvenu službu.
- Čim bude sigurno, dopunite potrošene zalihe hrane, vode i lijekova.

6.Nesreća sa opasnom materijom

PRIJE NESREĆE

- Uvijek slušajte lokalne radio i TV stanice.
- Saznajte koje se opasne materije proizvode, skladište ili transportuju u području u kome živite.
- Ako imate ventilacioni sistem, naučite kako se on blokira.
- Održavajte u ispravnom stanju izolaciju oko prozora, vrata i u podrumima.

U TOKU NESREĆE

- Nazovite službe za hitne situacije.
- Pratite lokalni radio i TV program. Slijedite sve emitovane instrukcije.
- Članove domaćinstva i kućne ljubimce uvedite u kuću.
- Po mogućnosti, držite se dalje od mjesta nesreće.
- Neka vam je tijelo potpuno pokriveno.
- Nemojte jesti,piti bilo šta što je moglo biti zagađeno.
- Pripremite se za moguću evakuaciju.
- Zatvorite sva vrata i prozore, ventilaciju.
- Isključite ventilacione sisteme, sušilice, grijanje, klimatizaciju. Ako možete zatvorite otvor za dimnjak.
- Zatvorite grilje i spustite roletne.
- Idite u prostoriju koja nije u prizemlju i na kojoj je najmanje prozora i vrata.
- Ponesite komplet za hitne situacije sa sobom.
- U pukotine ispod vrata i prozora utisnite mokre peškire.
- Ako je moguće, oko vrata i prozora zalijepite traku. Plastičnim folijama i kesama blokirajte sve otvore kuda bi zagađenje moglo ući u prostoriju.
- Ostanite u prostoriji dok ne dobijete dalje instrukcije (putem radija ili TV-a).

NAKON NESREĆE

- Postupajte u skladu sa instrukcijama nadležnih organa i institucija.
- U slučaju potrebe, obavite dekontaminaciju sebe, svoje imovine i okoline.

- Ako sumnjate da ste bili izloženi dejstvu agresivnog agensa, potražite ljebarsku pomoć.
- Obratite pažnju na zdravstveno stanje svojih ukućana, komišija i prijatelja ali i domaćih životinja i kućnih ljubimaca.
- Ne konzumirajte hranu i piće za koju od nadležnih vlasti niste dobili potvrdu da je sigurna.